Uchwała Nr XIX/127/2016
Rady Powiatu Pruszkowskiego
z dnia 23 lutego 2016 r.

w sprawie Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2016 – 2018

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, z późn. zm.), w związku z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445, z późn. zm.) Rada Powiatu Pruszkowskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2016 – 2018 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Pruszkowskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
Rady Powiatu Pruszkowskiego
Maria Makowska

załącznik
do chwały Nr XIX/127/2016
Rady Powiatu Pruszkowskiego
z dnia 23 lutego 2016 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ

NA LATA 2016 – 2018

PRUSZKÓW 2016

SPIS TREŚCI

		strona
	Wstęp	3
I.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej	4
II.	Podstawy Prawne Programu	7
III.	Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Pruszkowskim na lata 2013-2015	11
IV.	Charakterystyka i analiza rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim	12
V.	Instytucjonalna piecza zastępcza w Powiecie Pruszkowskim	17
VI.	Usamodzielnienie wychowanków	22
VII.	Analiza zagrożeń środowisk rodzin biologicznych w Powiecie Pruszkowskim	24
VIII.	Współpraca z Instytucjami	28
IX.	Grupa wsparcia i specjalistyczne poradnictwo	30
X.	Analiza SWOT	33
XI.	Analiza i wnioski	34
XII.	Finansowanie programu	36
XIII.	Beneficjenci i realizatorzy programu	38
XIV.	Wytyczne do strategii rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim	39
XV.	Zakończenie	45
XVI.	Monitoring i ewaluacja	46
	Bibliografia	47
	Spis tabel i wykresów	48

„Musimy budować świat, w którym żadne dziecko nie będzie pozbawione prawa do życia w pokoju i bezpieczeństwie, w trwałej rodzinie, prawa do wzrastania w atmosferze wolnej od lęku i niepokoju".
Jan Paweł II

WSTĘP

Rodzina jest określana jako najmniejsza, a zarazem podstawowa komórka społeczna. Jest pierwszym, naturalnym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, którego zadaniem jest zapewnienie dziecku prawidłowego rozwoju biologicznego i psychospołecznego. Zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne, a także przygotowuje do pełnienia przyszłych ról społecznych. Jest ona pierwszą instytucją wychowawczą, która kształtuje osobowość człowieka, jego postawy, system wartości i aktywność. Przekazuje tradycje, wzory zachowań i zasady współżycia społecznego. Każde dziecko, aby mogło się prawidłowo rozwijać psychicznie i fizycznie, potrzebuje kochającej rodziny, która będzie zaspakajała jego elementarne potrzeby, otaczała go troską i miłością.
Zdarza się jednak, że realizacja funkcji spoczywających na rodzinie jest zagrożona przez trudności na jakie ona napotyka. Wówczas niezbędne jest wsparcie z zewnątrz przez instytucje i służby zobligowane do udzielania pomocy rodzinie. Taką formą wsparcia jest między innymi piecza zastępcza.

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej.

Zasady wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz formy sprawowania pieczy zastępczej reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późniejszymi zmianami) z dnia 9 czerwca 2011 roku.

Zgodnie z preambułą ustawy, celem podstawowym jest:

1. dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochrona ich praw i wolności,

2. dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. Art. 180 pkt.1 przedmiotowej ustawy wskazuje na obowiązek opracowania przez powiat 3 letniego programu rozwoju pieczy zastępczej. Powiat Pruszkowski Uchwałą Rady Powiatu Pruszkowskiego Nr XXIX/296/2013 z dnia 20 sierpnia 2013 r. przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015, który

realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie. W związku z upływającym okresem obowiązywania Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, przyznawanie świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych przewidzianych ustawą.

I. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W PRUSZKOWIE JAKO ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie działa jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej na mocy Zarządzenia Starosty Pruszkowskiego z dnia 29 grudnia 2011 roku.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim, zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,

3) prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,

4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,

5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,

6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,

7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,

8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,

9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,

11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,

12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,

13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,

14a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,

15) przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,

16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,

17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Zgodnie z art. 32 ust.2 zadanie organizacji pieczy zastępczej należy do powiatu. Z kolei opieka nad rodzinami zastępczymi należy do wyznaczonego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej** (art. 77).

Jak stanowi art. 79 ust. 3 ustawy, praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego. Ponadto, zgodnie z art.79 ust. 4 koordynator nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat. Nie może także pracować z więcej niż piętnastoma rodzinami. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej wybierając kandydata na stanowisko koordynatora kieruje się jego kompetencjami i profesjonalizmem w wykonywaniu swoich obowiązków, którymi są:

1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,

2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, z asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,

3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,

4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,

5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,

6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,

7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi ponadto **rejestr danych** dotyczących osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Rejestr danych zawiera:

- imię i nazwisko,
- datę urodzenia,
- obywatelstwo,
- adres miejsca zamieszkania,
- stan cywilny,
- wykształcenie,
- zawód,
- miejsce pracy,
- źródła dochodu,
- dane o warunkach mieszkaniowych,
- dane o stanie zdrowia niezbędne do stwierdzenia, że osoba może sprawować właściwą opiekę nad dzieckiem,
- zakres ukończonych szkoleń,
- liczbę umieszczonych dzieci.

Zgodnie z art. 132 ustawy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje **oceny rodziny** zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następnie nie rzadziej niż co 3 lata.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Podstawę prawną opracowania Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2016 - 2018 stanowi art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program został przygotowany w oparciu o **diagnozę rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu pruszkowskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.** Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano: sprawozdania rzeczowo finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, sprawozdania i informacje własne PCPR.

Celem Programu jest **rozwój nowych i wsparcie istniejących** form pieczy zastępczej na terenie Powiatu Pruszkowskiego oraz **zapewnienie dzieciom** pozbawionym opieki rodzicielskiej **pieczy zastępczej**, **organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych** poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, jak również **organizowanie różnorodnych form wsparcia** dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym „Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych w powiecie pruszkowskim na lata 2013 – 2015". Przedstawiony program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie pruszkowskim. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

Opracowanie i realizacja Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez ustawę oraz zaplanowanie środków finansowych, w tym także uwzględnienie środków jakie można pozyskać ze źródeł zewnętrznych. Program zawiera w sobie cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej podejmowanych przez Organizatora pieczy zastępczej, uwzględniając przy tym potrzeby rodzin zastępczych i ich podopiecznych.

Ponadto wskazuje na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu oraz zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin biologicznych przeżywających trudności. Program ponadto wskazuje na konieczność podnoszenia kompetencji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, celem aktualizacji i poszerzania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy z rodziną.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2016 – 2018 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483)
- Konwencję o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku;
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, z późn. zm.).
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.),

- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. poz. 1720)
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 03.08.2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. 2012 r., poz. 954),

oraz akty prawa miejscowego:

- Strategię Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego do 2025 roku,
- uchwałę Rady Powiatu Pruszkowskiego Nr XI/78/2015 z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie określania szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstąpienia od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- Regulamin i Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie

Polityka społeczna wobec dziecka i rodziny jest przedmiotem zainteresowania zarówno prawa polskiego jak i międzynarodowego.

Prawa dziecka i rodziny zdefiniowane i przyjęte zostały przez państwa członkowskie ONZ, w tym przez Rzeczpospolitą Polską w „Konwencji o Prawach Dziecka" w 1989 r. Konwencja w art. 9 odnosi się do dzieci, które z przyczyn obiektywnych zostają sądownie umieszczone w pieczy zastępczej. Umieszczenie dziecka, zgodnie z przyjętym dokumentem, w pieczy zastępczej musi być uzasadnione i jest ostatecznością. Dziecku i rodzicom przysługuje niepodważalne prawo do wzajemnych kontaktów, chyba że zagraża to dobrze pojętemu interesowi dziecka. Zarówno dziecko jak i cała rodzina musi być traktowana jako podmiot postępowania sądowego, opiekuńczego oraz społecznego i obywatelskiego. Konwencja wskazuje na odpowiedzialność rodziców lub opiekunów prawnych za opiekę i wychowanie dzieci, respektowanie ich praw do nietykalności cielesnej, prawa do swobody wypowiedzi oraz wyznania. Art. 18 ust 2 Konwencji nakłada na państwa członkowskie obowiązek wspierania rodzin w dążeniu do harmonijnego i bezpiecznego rozwoju i wychowania, oraz zobowiązuje do budowania sieci instytucjonalnego wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Nadrzędnym aktem prawa Rzeczpospolitej Polskiej jest Konstytucja, która w art. 48 wskazuje prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, a także wolności jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej mają obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Regulacje dotyczące opieki i wychowania dziecka poza rodziną biologiczną zawarte są w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r., o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na

samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należą:

1. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

2. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

3. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

4. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.

5. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

6. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

1) grup wsparcia,
2) specjalistycznego poradnictwa.

7. Powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych.

8. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

9. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.

10. Prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46 ustawy.

11. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

12. Finansowanie:

1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo=wychowawczych typu rodzinnego.

13. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy.

14. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

2. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.

Powiat realizuje ww. zadania za pośrednictwem organizatora pieczy zastępczej, którym zgodnie z Zarządzeniem Nr 31/2011 Starosty Pruszkowskiego z dnia 29 grudnia 2011 roku na terenie Powiatu Pruszkowskiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie.

Warto wskazać, że podstawowy akt prawny wyznaczający kierunki, zasady i zadania związane z pieczą zastępczą, tj. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wprowadził rozwiązania systemowe, które z założenia poprzez intensywną profilaktykę i pracę z rodziną miały się przyczynić do poprawy jakości pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez te rodziny i w konsekwencji przeciwdziałać umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej. Wspieranie rodziny powinno się opierać na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną, a tym samym na podejmowaniu działań profilaktycznych poprzez współpracę różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Dlatego tez na poziomie gminy niezbędne są działania zmierzające do wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, w tym poradnictwo dla rodzin, organizowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, pomoc w formie rodzin wspierających oraz asystenta rodziny, tworzenie i realizacja programów wspierających rodzinę. Realizacja programów przez gminy odbywa się w oparciu o środki własne, jak również poprzez pozyskiwanie dotacji z budżetu państwa, programy rządowe z zakresu wspierania rodziny oraz fundusze Unii Europejskiej.

Powyższe założenia pozostają w zgodzie ze Strategią Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego na lata 2005 – 2025. W zakresie działań z pomocy społecznej, Strategia wskazuje, że zadania na rzecz rodziny, dziecka i osób niepełnosprawnych powinny być realizowane przez wszystkie organy administracji rządowej i samorządowej z uwzględnieniem organizacji pozarządowych. Współpraca ta powinna odbywać się na wielu płaszczyznach, w celu prowadzenia wspólnej i odpowiedzialnej polityki społecznej wobec mieszkańców Powiatu Pruszkowskiego.

III. Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej wraz z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Pruszkowskim na lata 2013-2015

Zadania określone w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013 – 2015 przyjętego uchwałą Nr XXIX/296/2013 Rady Powiatu Pruszkowskiego z dnia 20 sierpnia 2013 r., w większości zostały zrealizowane w zakresie określonym w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewniono pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zarówno na terenie powiatu pruszkowskiego, jak i na terenie innych powiatów.
2. Zatrudniono wymaganą liczbę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - łącznie zatrudniono 4 koordynatorów do współpracy z rodzinami zastępczymi.
3. Zapewniono rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji oraz pomoc i wsparcie w ramach funkcjonujących grup wsparcia.
4. Prowadzono poradnictwo (także prawne) i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
5. Prowadzono nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Organizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
7. Przeprowadzano kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
8. Rodziny zastępcze otrzymały przysługujące świadczenia na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, a ponadto funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe oraz rodzinne domy dziecka otrzymywały wynagrodzenia i pozostałe świadczenia przysługujące zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. środki finansowe na utrzymanie domu jednorodzinnego oraz na pokrycie wydatków związanych z remontem (łącznie 5 rodzin). Ponadto rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka, w okresie czasowego niesprawowania opieki nad dziećmi otrzymały wsparcie rodziny pomocowej. Poza tym na wniosek rodzin zawodowych, niezawodowych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka zatrudniono osoby zajmujące się opieką i wychowaniem oraz osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich (łącznie 6 rodzin).
9. Zapewniono środki na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj. 2 placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu pruszkowskiego oraz środki finansowe związane z pokrywaniem wydatków na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.
10. Zapewniono środki na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych oraz zapewniono wsparcie dla osób usamodzielnianych, w formie poradnictwa, pomocy w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych (poprzez poparcie wniosków o mieszkanie socjalne z zasobów gminy).
11. Pozyskiwano środki zewnętrzne na realizację Programu.

PCPR otrzymał dofinansowanie na realizację zadania w ramach projektu:

„Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej"- W ramach konkursu powiat pruszkowski otrzymał dofinansowanie na wsparcie realizacji zadania dotyczącego zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
12. W ramach ustalonego corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych utworzono w 2014 r. 4 rodzinne domy dziecka, ze względu na dużą liczbę dzieci przebywającą w rodzinach (5-8). W 2015 r. jedna rodzina prowadząca rodzinny dom dziecka przekształciła się ponownie w rodzinę zastępczą zawodową o charakterze pogotowia rodzinnego. Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna (do 3 dzieci) została przekształcona w RDD (do 8 dzieci).
Niniejszy Program zakłada kontynuację podjętych dotychczas założeń oraz dodatkowo działania wynikające z rozeznania potrzeb w zakresie wspierania pieczy zastępczej.

IV. CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE PRUSZKOWSKIM

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Od kilkudziesięciu lat stanowi ona jedno z ważniejszych ogniw systemu opieki zastępczej w Polsce. Obok adopcji jest ona najbardziej cenioną formą opieki nad dzieckiem pozbawionym rodziny naturalnej. Stanowiąc bliskie dziecku środowisko, pozwala nawiązać nowe, a czasem jedyne więzi emocjonalne, a tym samym zapobiec negatywnym dla rozwoju dziecka skutkom sieroctwa.

Jednym z zadań pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnorekreacyjnych. Dzieci umieszczane w pieczy zastępczej w większości przypadków w rodzinach biologicznych doznawały wszelkiego rodzaju zaniedbań, przemocy oraz były świadkami nadużywania alkoholu przez rodziców. Konieczne zatem jest udzielanie dzieciom i rodzinom zastępczym profesjonalnego wsparcia w dążeniu do wychodzenia z kryzysu w jakim znalazło się dziecko, przy jednoczesnej wzmożonej pracy z rodziną biologiczną w celu umożliwienia dzieciom powrotu do środowisk rodzinnych po zażegnaniu kryzysu.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 roku życia, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.
Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszonej władzy rodzicielskiej.

Funkcja rodziny zastępczej zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej może być powierzona osobom, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz nie jest im ona ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny, jeśli taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie mają przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przebywają na terytorium Polski,
- zapewniają odpowiednie warunki mieszkaniowe i bytowe,
- nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Funkcję rodziny zastępczej, po uprzednim spełnieniu ww. wymogów kwalifikacyjnych oraz ukończeniu szkolenia PRIDE, mogą pełnić zarówno osoby samotne, jak i małżeństwa.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r. poz. 332, z późn. zm.) są rodziny zastępcze:

• spokrewnione (małżonkowie lub osoba, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, tj. babcia, dziadek, brat, siostra).

Stan rodzin zastępczych spokrewnionych w latach 2013-2015 prezentuje poniższa tabela:

ROK	2013	2014	2015
LICZBA RODZIN SPOKREWNIONYCH NA TERENIE POWIATU PRUSZKOWSKIEGO	112	114	110

Tabela 1. Stan rodzin spokrewnionych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

• niezawodowe (małżonkowie lub osoba, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka).

Stan rodzin zastępczych niezawodowych w latach 2013-2015 obrazuje poniższa tabela:

ROK	2013	2014	2015
LICZBA RODZIN NIEZAWODOWYCH NA TERENIE POWIATU PRUSZKOWSKIEGO	48	51	47

Tabela 2. Stan rodzin niezawodowych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

• zawodowe (małżonkowie lub osoba, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka), a wśród nich:

a. pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego (umieszcza się w nich nie więcej niż 3 dzieci, w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej jest dopuszczalne umieszczanie w tym samym czasie większej liczby dzieci - na pobyt okresowy, do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej, nie dłużej niż na 4-8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o: powrót dziecka do rodziny, przysposobienie, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej).

b. specjalistyczna (umieszcza się w niej małoletnie matki z dziećmi, dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, tj. niedostosowane społecznie; w rodzinie tej może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci).

Stan rodzin zastępczych zawodowych w latach 2013-2015 prezentuje poniższa tabela:

ROK	2013	2014	2015
LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA TERENIE POWIATU PRUSZKOWSKIEGO	3 (W TYM: 1 POGOTOWIE RODZINNE 1 ZAWODOWA SPECJALISTYCZNA)	1	2 (W TYM 1 POGOTOWIE RODZINNE)

Tabela 3. Stan rodzin zawodowych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

- rodzinny dom dziecka (może w nim przebywać łącznie 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej).

Stan rodzinnych domów dziecka w latach 2013-2015 prezentuje poniższy wykres:

ROK	2013	2014	2015
LICZBA RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA NA TERENIE POWIATU PRUSZKOWSKIEGO	2	4	2

Tabela 4. Stan rodzinnych domów dziecka w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Dynamikę zmian w proporcjach rodzinnych form pieczy zastępczej prezentuje poniższy wykres. Zauważyć można, że liczebność rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych, spokrewnionych oraz rodzinnych domów dziecka pozostaje w Powiecie Pruszkowskim na tym samym poziomie. Najwięcej w dalszym ciągu powstaje rodzin zastępczych spokrewnionych, najmniej zawodowych form pieczy zastępczej. W związku z powyższym, zasadne jest wzmożenie działań związanych z pozyskiwaniem i szkoleniem kandydatów do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i zawodowej.

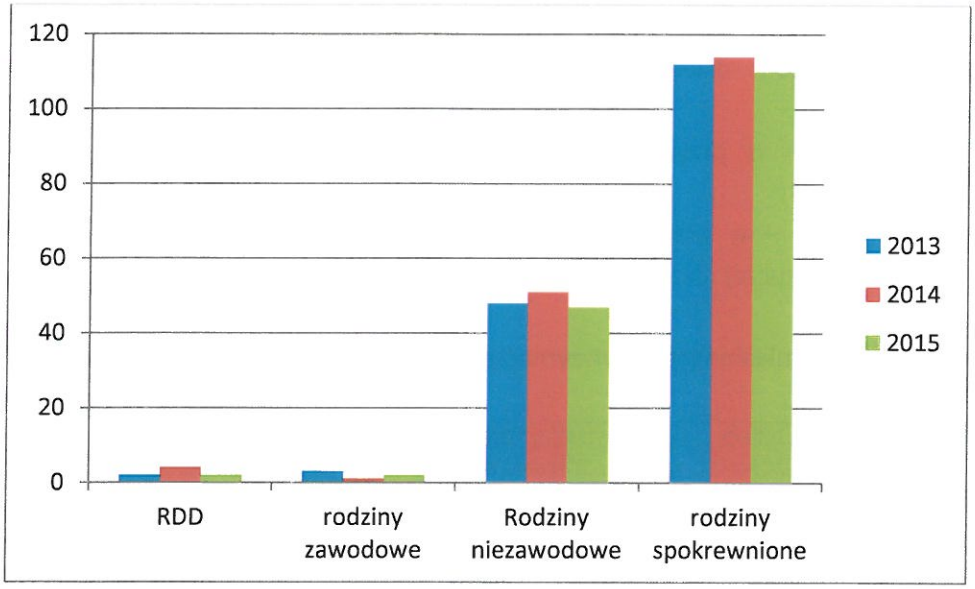

Wykres 1. Dynamika zmian w proporcjach rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim

Ogółem stan rodzin zastępczych na lata 2013 r. – 2015 r. w Powiecie Pruszkowskim wynosił:

ROK	2013	2014	2015
LICZBA RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	165	170	161
LICZBA DZIECI UMIESZCZONYCH W RODZINNYCH FORMACH PIECZY ZASTĘPCZEJ	221	224	217

Tabela 5. Stan rodzinnych form pieczy zastępczej oraz liczba dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

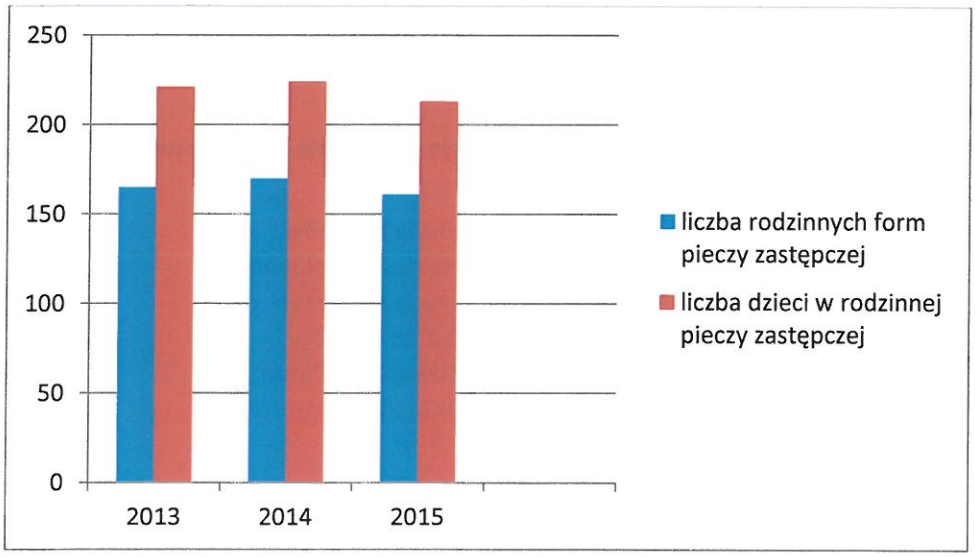

Wykres 2. Dynamika zmian w liczbie rodzinnych form pieczy zastępczej i liczbie dzieci umieszczonych w tych formach opieki zastępczej w Powiecie Pruszkowskim w okresie 2013 – 2015 (źródła własne)

Zgodnie z art. 80 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy, rodzinie zastępczej oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania w wysokości:

- 660,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 1 000,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Zestawienie wydatków poniesionych na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych

LATA	LICZBA DZIECI UMIESZCZONYCH W RODZINACH ZASTĘPCZYCH	WYDATKI PONIESIONE NA UTRZYMANIE DZIECI W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ
2013	**221**	**2 075 113,49 zł**	**782,47 zł**
2014	**224**	**2 188 091,60 zł**	**814,03 zł**
2015	**217**	**2 316 236,96 zł**	**889,49 zł**

Tabela 6. Liczba dzieci oraz kwota wydatków poniesionych na utrzymanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015

Działania podejmowane wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz praca rodziny zastępczej nad powrotem dzieci do domów rodzinnych, spowodowały, że w roku 2015 11 dzieci powróciło do własnych środowisk rodzinnych. Natomiast 10 dzieci wolnych prawnie, trafiło do adopcji.

Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin w latach 2013- 2015

LICZBA DZIECI Z PIECZY ZASTĘPCZEJ, KTÓRE POWRÓCIŁY DO RODZIN DOCELOWYCH (BIOLOGICZNYCH I ADOPCYJNYCH)	LATA		
	2013	**2014**	**2015**
	8	17	21

Tabela 7. Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin w latach 2013 - 2015

W Powiecie Pruszkowskim rodziny zastępcze funkcjonują na terenie 6 gmin powiatu.

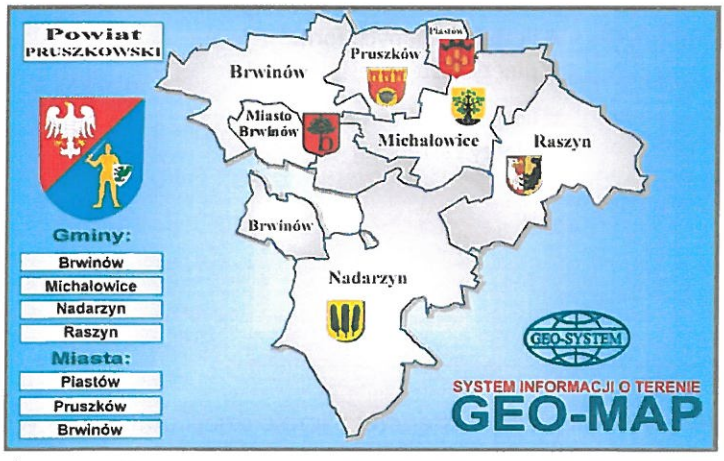

Gmina Brwinów
Gmina Michałowice
Gmina Nadarzyn
Miasto Piastów
Miasto Pruszków
Gmina Raszyn

Źródło: http://podgik.powiat.pruszkow.pl/iGeoMap/Data/Pruszkow/index.php

Wykaz rodzinnych form pieczy zastępczej oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej w danej gminie Powiatu Pruszkowskiego obrazuje poniższa tabela.

gmina	liczba								ogółem	
	Rodziny spokrew-nione	Liczba dzieci w rodzinach spokrew-nionych	Rodziny niezawodo we	Liczba dzieci w rodzinach niezawo-dowych	Liczba rodzin zawodowych	Liczba dzieci w rodzinach zawodowych	Liczba RDD	Liczba dzieci w RDD	Liczba rodzin	Liczba dzieci
1.PRUSZKÓW	47	55	12	14	-	-	-	-	58	70
2.BRWINÓW	20	26	11	19	-	-	-	-	31	45
3.PIASTÓW	15	17	7	8	-	-	1	4	23	29
4.NADARZYN	12	15	3	3	1	4	-	-	16	22
5.MICHAŁOWICE	5	5	5	6	1	5	1	8	12	24
6.RASZYN	11	15	9	13	-	-	-	-	20	28
OGÓŁEM	**110**	**133**	**47**	**63**	**2**	**9**	**2**	**12**	**161**	**217**

Tabela 8. Liczba rodzinnych form opieki zastępczej oraz liczba umieszczonych w nich dzieci w gminach na terenie Powiatu Pruszkowskiego w roku 2015.

V. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE PRUSZKOWSKIM

Do zadań własnych powiatu, w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem, należy między innymi zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć bowiem charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. W realizacji powyższego zadania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ściśle współpracuje z sądem, kuratorami, innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej (typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego)
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie odpowiada za kierowanie małoletnich do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie sądu rodzinnego. Dziecko może być przyjęte do placówki opiekuńczo-wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka. W sytuacji kryzysowej, wskazującej na konieczność natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki, gdy zostanie ono doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców lub osoby trzeciej w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r, postanowienie Sądu Rodzinnego może być wydane w terminie późniejszym.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w placówkach opiekuńczo wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego utworzonych przed wejściem w życie przepisów ww. ustawy, w okresie 4 lat od wejścia jej w życie, tj. od 1 stycznia 2012 roku, mogą być umieszczane dzieci poniżej 7 roku życia. We wskazanych powyżej placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2019 r., mogą przebywać dzieci powyżej 7 roku życia. Od stycznia 2020 roku w placówkach będą mogły przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych utworzonych po wejściu w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., umieszczane mogą być tylko dzieci powyżej 10 roku życia.

Umieszczanie dzieci poniżej tego wieku będzie możliwe tylko w wyjątkowych sytuacjach, szczególnie gdy przemawiać za tym będzie ich stan zdrowia lub umieszczenie dotyczyć będzie rodzeństwa (zastosowanie zasady nierozdzielania rodzeństw).

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych może przebywać w tym samym czasie łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, a które kontynuują naukę. Za zgodą Starosty, placówka może przyjąć dziecko z terenu innego powiatu, jeśli dysponuje wolnymi miejscami.

Na terenie powiatu pruszkowskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego.

CAŁODOBOWA PLACÓWKA OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA TYPU SOCJALIZACYJNEGO W WALENDOWIE - „DOM MIŁOSIERDZIA".

Placówka prowadzona jest przez Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. „Dom Miłosierdzia" jest katolicką, niepubliczną placówką opiekuńczo-wychowawczą, powołaną dnia 22 lipca 2007 przez przełożoną generalną Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. Dyrektorem Domu jest **s. Marta Halina Zakrzewska.**

Celem placówki jest zapewnienie podopiecznym wszechstronnej pomocy materialnej i duchowej, uczenie życia w społeczeństwie, dążenie do ich zawodowego i życiowego usamodzielnienia, a także zapewnienie dzieciom i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej - całodobowej opieki i wychowania w tym: zakwaterowania, wyżywienia, dostępu do kształcenia i leczenia, wypoczynku i rekreacji, poszanowania godności i tożsamości oraz prawa do wolności sumienia i wyznania.

Placówka zapewnia swoim wychowankom:

- pobyt stały lub okresowy,
- wyżywienie dostosowane do potrzeb,
- wyposażenie w odzież, obuwie, przedmioty osobistego użytku stosowne do wieku i potrzeb,
- środki higieny osobistej,
- zabawki stosowne do wieku rozwojowego,
- leczenie i zaopatrzenie w leki,
- dostęp do nauki i pomoc w nauce oraz uczestnictwo w zajęciach wyrównawczych, a także podręczniki i przybory szkolne,
- uczestnictwo w innych zajęciach pozalekcyjnych, rekreacyjnych i sportowych,
- opłaty przejazdów do szkoły oraz zamieszkania w bursach i internatach,
- kontakty z rodzicami, opiekunami prawnymi, rodzinami zaprzyjaźnionymi.

Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat, z możliwością przedłużenia pobytu do 25 roku życia jednak nie dłużej niż do ukończenia nauki. Placówka ma charakter koedukacyjny, dysponuje 14 miejscami.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 8/15 Starosty Pruszkowskiego z dnia 13 marca 2015 roku w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej koszt utrzymania dziecka w „Domu Miłosierdzia" wynosi **2716,87 zł.**

Liczba dzieci przebywających w placówce w latach 2013 – 2015

LICZBA DZIECI W DOMU MIŁOSIERDZIA	
2013	14
2014	10
2015	14

Tabela 9. Liczba dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Walendowie w okresie 2013 – 2015

CAŁODOBOWA PLACÓWKA OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA TYPU SOCJALIZACYJNEGO - DOM DLA DZIECI I MŁODZIEŻY SIÓSTR BENEDYKTYNEK SAMARYTANEK KRZYŻA CHRYSTUSOWEGO W PRUSZKOWIE

Dom dla Dzieci i Młodzieży został uroczyście otwarty 13 listopada 2014 roku. Dyrektorem Domu jest **s. Elżbieta Chojnacka.** Placówka jest zlokalizowana w Pruszkowie przy ul. Szkolnej 3 i prowadzona jest przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek, które wygrało ogłoszony przez Zarząd Powiatu Pruszkowskiego konkurs. Uruchomienie nowej placówki zostało podyktowane faktem, że placówka opiekuńczo-wychowawcza w Walendowie nie była w stanie zabezpieczyć sytuacji wszystkich dzieci z terenu Powiatu Pruszkowskiego wymagających umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W placówce jest 14 miejsc dla dzieci powyżej 10 roku życia. Na realizację tego zadania w latach 2014-2016 planuje się przeznaczyć łączną kwotę w wysokości 1 183 000,00 zł. Środki na ten cel zostały uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej Powiatu. Zadanie będzie realizowane do 31 grudnia 2016 roku.

Placówka ma charakter koedukacyjny, a wychowankowie do swojej dyspozycji mają m.in. salę kominkową, pomieszczenie zaadaptowane na siłownię, wielofunkcyjne boisko czy stół do ping-ponga.

Realizowany na rzecz wychowanków program jest przygotowywany we współpracy z pracownikami ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, kuratorami i obejmuje: plan

pomocy dziecku umożliwiający kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnienie dostępu do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych. Każdy z wychowanków jest objęty działaniami terapeutycznymi i ma zapewnione korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Dzieci są kierowane do placówki przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie. Podstawą skierowania jest orzeczenie Sądu lub wniosek rodziców/opiekunów małoletniego.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 11/2015 Starosty Pruszkowskiego z dnia 17.03.2015 roku w sprawie ustalenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej koszt utrzymania dziecka w DOMU DLA DZIECI I MŁODZIEŻY wynosi **3533,88 zł**.

Liczba dzieci przebywających w placówce w latach 2014-2015

LICZBA DZIECI W DOMU DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	
2013	Nie dotyczy
2014	8
2015	11

Tabela 10. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Pruszkowie w okresie 2014 - 2015

Wskazać należy, że liczba wychowanków umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu Pruszkowskiego dynamicznie zmienia się w ciągu roku. W niektórych miesiącach wszystkie dostępne miejsca są wykorzystane, w innych placówki nie mają pełnego obłożenia, co wynika ze zmian w sytuacji życiowej wychowanków – niektórzy się usamodzielniają, inni wracają do rodzin biologicznych.

Dzieci z Powiatu Pruszkowskiego umieszczane są również w placówkach na terenie innych powiatów.

W okresie od stycznia do grudnia 2013 roku w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów przebywało **67 dzieci** z terenu Powiatu Pruszkowskiego.

W okresie od stycznia do grudnia 2014 roku w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów przebywało **59 dzieci** z terenu Powiatu Pruszkowskiego.

Od stycznia do grudnia 2015 roku – **39 dzieci.**

Koszty utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej są bardzo wysokie, szczególnie w placówkach zlokalizowanych na terenie innych powiatów i placówkach o charakterze specjalistycznym. Koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Pruszkowskiego jest znacznie niższy, jednak nie zawsze jest możliwe umieszczanie dzieci w miejscowych placówkach, chociażby ze względu na ustawowe ograniczenia związane z liczbą miejsc dla wychowanków lub sytuację zdrowotną dziecka.

VI. USAMODZIELNIENIE WYCHOWANKÓW

Pełnoletniemu wychowankowi opuszczającemu rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, przysługuje pomoc pieniężna na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie w formie rzeczowej. Dwa pierwsze rodzaje pomocy udzielane są przez starostę właściwego ze względu na miejsce pochodzenia wychowanka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub placówce. Pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej udziela starosta właściwy dla miejsca osiedlenia się wychowanka.

Organizowanie wsparcia oraz świadczenia na usamodzielnienie wychowanków opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

Zgodnie z art. 140 ust. 1 cytowanej ustawy osobie umieszczonej w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu, opuszczającej po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą":

1) przyznaje się pomoc na:

   - kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie;

2) udziela się pomocy w uzyskaniu:

   - odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia.

3) zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną

Pomoc na kontynuację nauki przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia, wysokość pomocy – 500 zł.

Organizowanie wsparcia oraz świadczenia na usamodzielnienie wychowanków opuszczających placówkę opiekuńczo-wychowawczą, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, dom pomocy społecznej oraz rodzinę zastępczą na podstawie ustawy o pomocy społecznej:

Na podstawie art. 240 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej i pomocy dla osób usamodzielnianych, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy opuściły rodzinę zastępczą albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą bądź pobierają pomoc przyznaną im na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stosuje się przepisy dotychczasowe.

Do października 2015 r. wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie naliczana była wg stawek podanych w procentach od kwoty podstawy 1647 zł. W zależności od rodzaju opuszczanej placówki,

rodziny zastępczej i okresów przebywania w niej, jednorazową pomoc pieniężną na usamodzielnienie ustalano w wysokości 100, 200, 300 i 400 % kwoty podstawy.

W październiku 2015 r. zmianie uległa wysokość podstawy, od której procentowo naliczana jest pomoc pieniężna dla osób usamodzielniających się i wynosi obecnie 1722 zł (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, Dz. U. z 2015 r. poz. 1058).

Pomoc na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, której miesięczny dochód nie przekracza kwoty 1200 zł, jednak w przypadku przekroczenia kryterium dochodowego ww. pomoc można przyznać, gdy jest to uzasadnione sytuacją dochodową, majątkową lub osobistą osoby usamodzielniającej się. Przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki nie jest uzależnione od posiadanego dochodu.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną — nie mniej niż 3300 zł,
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą:
  - nie mniej niż 6600 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
  - nie mniej niż 3300 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
  - nie mniej niż 1650 zł — jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub na zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy:

- istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki zostanie przyznana;
- osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą;
- osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia;
- stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika;
- osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyla się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;
- osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest posiadanie zatwierdzonego przez Dyrektora właściwego miejscowo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, **indywidualnego programu usamodzielnienia**, określającego przede wszystkim zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, sposób uzyskania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, możliwości pomocy w uzyskaniu właściwych warunków mieszkaniowych, podjęciu zatrudnienia. Ponadto, co najmniej rok przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, należy wskazać osobę, która pełnić będzie funkcję opiekuna usamodzielnienia dla osoby usamodzielnianej.

Usamodzielnieni wychowankowie objęci są pracą socjalną, która w szczególności polega na monitorowaniu ich sytuacji życiowej, dochodowej i rodzinnej. Usamodzielnieni wychowankowie mogą korzystać z poradnictwa i doradztwa w sprawach osobistych, wsparcia w życiowym usamodzielnianiu się, a także pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych, w wyborze dalszego toku kształcenia, pomocy w uzyskaniu mieszkania i znalezieniu zatrudnienia.

Pomoc udzielana pełnoletnim wychowankom

L.p.	**Forma pomocy pieniężnej**	**Wysokość udzielonej pomocy w roku 2013**	**Wysokość udzielonej pomocy w roku 2014**	**Wysokość udzielonej pomocy w roku 2015**
1.	Pomoc pieniężna na kontunuowanie nauki	228 858,67	264 199,96	299 007,00
2.	Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	21 423,00	47 805,00	49 179,00
3.	Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	22 391,09	19 323,09	15 882,00
Łącznie		**272 672,76**	**331 327,96**	**364 068,00**

Tabela 11. Rodzaj i wysokość pomocy finansowej dla osób usamodzielniających się w okresie 2013 – 2015

VII. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN BIOLOGICZNYCH W POWIECIE

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną biologiczną między samorząd gminny i powiatowy. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności poprzez współpracę z sądem i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym. Pomoc rodzinie naturalnej pozostała w gestii gminy, zaś organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi. Osiągnięcie pożądanych efektów jest możliwe poprzez stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ukierunkowanego na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną. Umieszczenie dziecka w formach pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej należy do zadań własnych gminy. Rodziny **przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą skorzystać z pomocy** asystenta rodziny. W ramach działań profilaktycznych w gminie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza następujące priorytety:

1) obowiązek opracowywania przez samorządy gmin lokalnych programów wspierania rodzin wychowujących małoletnie dzieci,

2) konieczność stosowania wczesnej profilaktyki społecznej dla młodych rodzin,

3) środowiskowe formy opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,

4) wprowadzenie stanowiska asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną,

Rodziny przejawiające trudności opiekuńczo-wychowawcze objęte wsparciem ośrodków pomocy społecznej

W celu dokonania analizy sytuacji rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze, informacje źródłowe pozyskano z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Pruszkowskiego.

Poniższa tabela obrazuje analizę dysfunkcyjnych rodzin biologicznych objętych wsparciem Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Pruszkowskim (dane pozyskano z Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie, Piastowie, Brwinowie, Michałowicach i Raszynie).

	GMINA	Pruszków	Piastów	Brwinów	Michałowice	Raszyn	Nadarzyn	ŁĄCZNIE
Dane dotyczące rodzin pozostających pod opieką Ośrodka Pomocy Społecznej								
	liczba rodzin dysfunkcyjnych sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku 0-18 lat	**407**	**450**	**232**	**9**	38	bd.	**1136**
1	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	269	73	238	3	41	bd.	624
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	485	147	130	6	28	bd.	796
2	**w tym rodziny objęte wsparciem pracownika socjalnego**	**407**	**450**	**232**	**8**	35	bd.	**1132**
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	269	73	238	2	40	bd.	622
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	485	147	130	6	24	bd.	792
3	**w tym rodziny objęte wsparciem asystenta**	**66**	**13**	**18**	**5**	14	bd.	**116**
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	113	16	16	1	26	bd.	172
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	36	13	18	5	10	bd.	82
4	**liczba rodzin gdzie konieczne może być zabezpieczenie pieczy zastępczej**	**8**	**6**	**11**	**1**	10	bd.	**36**

	dla dziecka							
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	8	13	11	1	19	bd.	52
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	8	4	13	0	9	bd.	34
	w tym rodziny objęte wsparciem pracownika socjalnego	bd.	**6**	**8**	**0**	10	bd.	**24**
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	bd.	13	6	0	19	bd.	38
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	bd.	4	1	0	9	bd.	14
	w tym rodziny objęte wsparciem asystenta	bd.	**4**	**6**	**0**	9	bd.	**19**
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin do 10 roku życia	bd.	7	8	0	19	bd.	34
	liczba dzieci pozostających pod opieką rodzin powyżej 10 roku życia	bd.	2	5	0	7	bd.	14

GMINA	Pruszków	Piastów	Brwinów	Michałowice	Raszyn	Nadarzyn	ŁĄCZNIE
Dane dotyczące zatrudnienia na określonych stanowiskach pracy w Ośrodku Pomocy Społecznej							
	pracownik socjalny						
1	**liczba osób zatrudnionych**	**24**	**8**	**12**	**6**	**6**	**bd.**	**56**
	liczba rodzin objętych wsparciem	1254	450	527	185	273	bd.	**2689**
	liczba dzieci objętych wsparciem	754	220	368	188	219	bd.	**1749**
	asystent rodziny							
2	**liczba osób zatrudnionych**	**5**	**1**	**1**	**1**	1	bd.	**9**
	liczba rodzin objętych wsparciem	66	13	18	8	14	bd.	**119**
	liczba dzieci objętych wsparciem	149	29	34	11	35	bd.	**258**

3	**Psycholog**							
	liczba osób zatrudnionych	**2**	**0**	**4**	**0**	bd.	bd.	**6**
	liczba rodzin objetych wsparciem	bd.	0	137	0	bd.	bd.	**137**
	liczba dzieci objętych wsparciem	bd.	0	51	0	bd.	bd.	**51**
4	**inni specjaliści**							
	liczba osób zatrudnionych	**3**	**1**	**4**	**brak**	bd.	bd.	**nd.**
	liczba rodzin objetych wsparciem	bd.	240	bd.	0	bd.	bd.	
	liczba dzieci objętych wsparciem	bd.	bd.	bd.	0	bd.	bd.	

Tabela 12 - 13. Analiza sytuacji opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy Pruszków (źródło Ośrodki Pomocy Społecznej)

Najczęstszymi problemami zgłaszanymi przez osoby korzystające z pomocy społecznej są: ubóstwo, alkoholizm, wielodzietność.

W ostatnich latach zauważa się wyraźne rozwarstwienie poziomu życia i narastanie problemów społecznych. Gwałtownie narasta proces pauperyzacji całych środowisk, zwłaszcza z terenów wiejskich, które stanowią część klientów pomocy społecznej. Bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność wychowawcza, alkoholizm objawiają się ubóstwem, a często skrajną nędzą. Przyczyny niepełnosprawności to choroby krążenia (36% wszystkich niepełnosprawnych), choroby reumatyczne – 16%, a wśród dzieci porażenie mózgowe, upośledzenie umysłowe i wynikające z nich samotność i wyizolowanie.

Wymienione wyżej problemy mogą warunkować występowanie trudności opiekuńczo-wychowawczych, niewydolności wychowawczej, bezradności i ,co za tym idzie, konieczności przejęcia opieki na dziećmi przez rodzinne lub instytucjonalne formy pieczy zastępczej.

Wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gminy i ma na celu podejmowanie planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolność do wypełniania tych funkcji.

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie :

- pracy z rodziną
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Praca z rodziną jest również prowadzona w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny mogą otrzymać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających.

Praca z rodziną może być prowadzona w szczególności w formie:

- poradnictwa rodzinnego
- terapii i mediacji
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych
- grup wsparcia i grup samopomocowych.

Rodziny objęte nadzorem kuratorskim

Sąd ogranicza władzę rodzicielską poprzez nadzór kuratorski rodzinom niewydolnym opiekuńczo i wychowawczo. Rodziny te mogą być zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej w sytuacji niewystarczającej współpracy z przydzielonym kuratorem i w sytuacji nie podejmowania działań zmierzających do przezwyciężenia trudności w codziennym życiu.

Według informacji uzyskanych od Pani Agaty Polkowskiej, Kierownika III Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Pruszkowie, na terenie Powiatu Pruszkowskiego nadzorem kuratorskim jest obecnie objętych 312 rodzin, w tym sprawujących opiekę nad dziećmi do 10 roku życia.

VIII. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Pruszkowie aktywnie współdziałał z instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji ustawowych zadań byli:

- ośrodki pomocy społecznej

- Sąd Rejonowy w Pruszkowie, III Wydział Rodzinny i Nieletnich

- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

- Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

- placówki opiekuńczo-wychowawcze

- placówki oświatowe

- Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

- Wydział Polityki Społecznej w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim

- Policja

- Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie

- Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Pruszkowie

- środki masowego przekazu

- służba zdrowia (szpitale, NZOZ, ZOZ)

- przedsiębiorcy

Współpraca z ww. podmiotami miała na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Charakteryzowała się dążeniem do stałego współdziałania, była ukierunkowana na rozwiązywanie bieżących problemów i potrzeb. Mimo znaczących starań podjętych przez Centrum w budowaniu spójnego systemu wsparcia oraz zintegrowanych działań w celu podniesienia kompetencji wszystkich służb, nadal istnieje konieczność dalszego zacieśniania współpracy i wypracowania standardów skutecznej pomocy dzieciom i ich rodzinom. Działania te wymagają wspólnych rozwiązań w dążeniu do jednolitego postrzegania rodziny i jej problemów, a nie rozwiązywania jedynie kryzysu zgodnie z kompetencjami poszczególnych służb bez integracji działań.

Od dnia 1 stycznia 2012 roku ustawodawca nałożył na gminy właściwe ze względu na miejsce pobytu dziecka przed umieszczeniem po raz pierwszy w pieczy zastępczej obowiązek ponoszenia wydatków, które wynoszą odpowiednio:

- 10 % wydatków na opiekę i wychowanie w 1 roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30 % wydatków na opiekę i wychowanie w 2 roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50 % wydatków na opiekę i wychowanie w 3 roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej i następnych latach.

Poniższa tabela wskazuje DOCHODY POWIATU - wydatki finansowe poniesione przez gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo wychowawczych	155 649,91	267 585,14	211 131,67
Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych	81 204,76	203 644,67	269 579,37
Razem dochody	**236 854,67**	**471 229,81**	**480 711,04**

Tabela 14. Dochody Powiatu w latach 2013 – 2015 uzyskane z włączenia gmin w partycypowanie w utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej

Gminy włączono w partycypowanie w kosztach utrzymania dziecka w pieczy zastępczej, w planowanie działań dotyczących dziecka i jego rodziny, jak również w ocenę sytuacji dziecka w pieczy co znacząco wpłynęło na zaangażowanie gmin w działania związane zarówno z profilaktyką, jak i pracą z rodzinami biologicznymi na rzecz powrotu dzieci do ich środowiska rodzinnego.

Ustawa nałożyła również obowiązek ścisłej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z Sądem Rejonowym w Pruszkowie - III Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz z III Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej dla Nieletnich. Zgodnie z art. 131 ust. 2 Centrum ma obowiązek sporządzania pisemnych opinii dotyczących zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej i przekazywania ich do Sądu.

Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej jest dokonywana w celu:

- ustalania faktycznej sytuacji rodzinnej dziecka,
- analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną,

- modyfikowania planu pomocy dziecku,
- monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie,
- oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb,
- oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Oceny sytuacji dziecka dokonuje się w konsultacji z:

- rodziną zastępczą,
- koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej,
- właściwym asystentem rodziny (z gminy),
- pedagogiem,
- psychologiem.

Ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzana w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

Ocena sytuacji dziecka dokonywana w konsultacji ze specjalistami (psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny), z uwzględnieniem potrzeb dziecka jest podstawą organizowania profesjonalnej pomocy, szczególnie w przypadku dzieci z traumatycznymi przeżyciami. Plan pomocy dziecku opracowany przez koordynatora skorelowany być powinien z planem pomocy rodzinie biologicznej. Właściwie sporządzony plan pomocy dziecku, a następnie ocena sytuacji dziecka w pieczy zastępczej jest podstawą w dążeniu do wychodzenia z kryzysu w jakim znalazło się dziecko, a przy jednoczesnej wzmożonej pracy z rodziną biologiczną daje duże szanse na zażegnanie kryzysu i powrót dziecka do środowiska rodziny biologicznej.

Działania podejmowane zarówno wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz praca rodziny zastępczej nad powrotem dzieci do domów rodzinnych spowodowały, że **11** dzieci w 2015 roku powróciło do swoich środowisk rodzinnych, natomiast **10** dzieci wolnych prawnie, trafiło do adopcji.

IX. GRUPA WSPARCIA I SPECJALISTYCZNE PORADNICTWO

Mając na celu rozwój i właściwe ukierunkowanie poradnictwa, które wzmocni rodziny zastępcze w pełnieniu ich funkcji i zaowocuje pozytywnymi efektami wychowawczymi, na terenie Powiatu Pruszkowskiego stworzono grupę wsparcia dla rodziców zastępczych. Spotkania grupy wsparcia stanowią możliwość zbudowania forum wzajemnej wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących taką samą funkcję. W spotkaniach grupy wsparcia dla rodzin zastępczych uczestniczy MODERATOR – KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, lub PSYCHOLOG, mający doświadczenie i merytoryczne przygotowanie do prowadzenia tego typu spotkań. Ideą grupy wsparcia jest wzajemna pomoc, korzystanie z siły i wsparcia grupy. Korzystny wpływ grupy wsparcia opiera się na zaangażowaniu uczestniczących w niej osób, na ich gotowości do wprowadzania zmian w swoim życiu i w rodzinie. W skład grupy wchodzą osoby znajdujące się w różnych momentach tworzenia rodziny zastępczej.

Korzyści z uczestnictwa w grupie wsparcia to:

- uzyskiwanie i dawanie wsparcia innym,
- doskonalenie umiejętności wychowawczych i radzenia sobie w stresujących sytuacjach,
- zapobieganie wypaleniu

- możliwość spotkania się z specjalistami pracy z rodziną (m.in. kuratorzy, przedstawiciele Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Policja, terapeuci od uzależnień, pracownicy socjalni z Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz w przyszłości Sędziowie z Sądu Rodzinnego).

Warto zaznaczyć, że w grudniu 2015 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie rozpoczęło działania w celu powołania **WOLONTARIATU**. Główną przesłanką do rozpoczęcia tego typu działań były potrzeby prowadzących rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, a przede wszystkim dzieci pozostających w pieczy zastępczej.

Wolontariat jest formą spełnienia, samorealizacji, szukania satysfakcji i nowych dróg. To dobrowolne, świadome i niezarobkowe wspieranie własną pracą wybranej przez siebie pozytywnej inicjatywy.

Główną potrzebą zgłaszaną przez opiekunów zastępczych **jest pomoc w nauce** dzieciom na różnym poziomie edukacyjnym (od przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej). Są to na ogół dzieci, które wymagają szczególnej opieki ze względu na wysoką wrażliwość emocjonalną, dysleksję, niższe możliwości intelektualne, mniej rozwinięte umiejętności społeczne, a także zaległości edukacyjne z lat wcześniejszych. Poszukiwani są również Wolontariusze, którzy **pomagają przy organizacji czasu wolnego dziecka (zabawa, czytanie, spacery, wyjścia na plac zabaw,** itp.). To, ile czasu przeznaczają Wolontariusze na swoje aktywności, zależy od potrzeb konkretnego dziecka, rodziny, oraz możliwości samego Wolontariusza. Nawet 2-3 godziny w tygodniu mają duże znaczenie dla tych, którzy tej pomocy potrzebują.
Wolontariusze podpisują z instytucją porozumienie wolontariackie, które określa zasady obopólnej współpracy. Ponadto dokumentują przebieg swojej pracy wolontariackiej za pomocą kart, które co miesiąc dostarczają do PCPR-u. Wolontariusze pozostają w stałym kontakcie opiekunem wolontariatu. Mogą korzystać z pomocy i wsparcia specjalistów zatrudnionych w instytucji, w szczególnie koordynatora danej rodziny zastępczej i psychologa.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zapewnia ponadto wszystkim potrzebującym osobom i rodzinom z terenu Powiatu Pruszkowskiego specjalistyczne poradnictwo (psychologiczne, socjalne, prawne) w ramach własnych zasobów kadrowych.

W Centrum zatrudniony jest radca prawny udzielający porad prawnych dotyczących spraw rodzinnych, to jest:

- małżeńskich i rodzinnych (rozwody, separacje, ustroje majątkowe, eksmisje, sprawy spadkowe, odwołania, darowizny)

- związanych z władzą rodzicielską

- związanych z obowiązkiem alimentacyjnym i egzekucją świadczeń alimentacyjnych

- związanych z opieką nad małoletnimi i opieką nad osobami niepełnosprawnymi.

Radca prawny służy pomocą w przygotowywaniu pism, pozwów i odwołań. Kieruje też do odpowiednich kompetencyjnie osób i instytucji.

Osoby i rodziny pozostające w trudnej sytuacji życiowej, doznające kryzysu, potrzebujące wsparcia i porady, mogą skorzystać z pomocy psychologów zatrudnionych w Centrum. Obecnie w Centrum zatrudnione są 2 osoby w ramach 1, 5 etatu. Oprócz wsparcia psychologicznego, zabezpieczenia w kryzysie i wskazania osób i instytucji pomocowych w środowisku, psycholog zajmuje się pracą z rodzinami zastępczymi i kandydatami do pełnienia funkcji rodzica zastępczego.

Zatrudnieni w Centrum psychologowie mają odpowiednie wykształcenie kierunkowe i udokumentowane ponad 2 letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Uczestniczą w posiedzeniach Zespołów oceniających sytuację dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, sporządzają opinie o predyspozycjach i motywacji opiekunów zastępczych i kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych. Ponadto przygotowują warsztaty i szkolenia dla rodzin zastępczych. Służą też wsparciem koordynatorom i pracownikom socjalnym w ich codziennej pracy na rzecz rodzin zastępczych i ich wychowanków.

W okresie **od stycznia do czerwca 2015 roku** z pomocy psychologicznej skorzystało **20 rodzin zastępczych**, w tym 2 rodzinne domy dziecka oraz wychowankowie 2 placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu powiatu.

W ramach działań pomocowych udzielono **95 konsultacji**, w tym:

- 36 porad telefonicznych

- 6 porad mailowych.

Z pomocy psychologa korzystało 37 osób dorosłych i 40 dzieci.

Poniżej przedstawiono tabele obrazujące dane statystyczne dotyczące pracy psychologów w okresie **od września do grudnia 2015 roku.**

	kontrole	Zespoły	interwencje	Porady dla rodzin zastępczych			Porady dla mieszkańców powiatu			Badanie predyspozycji
				rodzinne	indywidualne		rodzinne	indywidualne		
					dorośli	dzieci		dorośli	dzieci	
Liczba porad psychologicznych	6	9	1	18	35	30	6	45	17	24

	rodziny zastępcze			mieszkańcy powiatu			suma
	rodzinne	indywidualne		rodzinne	indywidualne		
		dorośli	dzieci		dorośli	dzieci	
Liczba osób, które zgłosiły się po poradę	11	12	14	3	29	12	81

Tabela 15 – 16. Dane dotyczące poradnictwa psychologicznego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie w 2015 roku

X. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• wykwalifikowana kadra zatrudniona w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (3 pracowników socjalnych, koordynatorzy, trener PRIDE) • zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (4 osoby), • stały kontakt PCPR z placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi, • funkcjonowanie dwóch Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych, • niski koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w porównaniu do innych powiatów • funkcjonowanie 2 Rodzinnych Domów Dziecka • funkcjonowanie 2 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 o charakterze pogotowia rodzinnego • funkcjonowanie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, radca prawny); • organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze, • prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, • promocja idei rodzicielstwa zastępczego, • wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia, • współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości, • doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny.	• brak nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, • mała liczba rodzin zastępczych zawodowych, • brak organizacji działających na rzecz wsparcia dziecka i rodziny zastępczej; • brak mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej oraz brak środków na ich utworzenie; • brak środków finansowych na tworzenie nowych form rodzicielstwa zastępczego; • brak wystarczających środków finansowych na świadczenia fakultatywne dla rodzin zastępczych w tym świadczenia jednorazowe z tytułu przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem jego zamieszkania oraz świadczenia związane z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki. • brak przeszkolonych rodzin pomocowych • wysokie koszty utrzymania wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, szczególnie specjalistycznych, • niechęć bądź wstyd osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego, • brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się, • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców biologicznych, • brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze; • kampania promująca rodzicielstwo zastępcze; • promowanie wartości rodzinnych;	• bieda, patologizacja i nieporadność życiowa rodzin naturalnych, • postępująca degradacja wartości rodziny, • wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, • problemy wychowawcze w pieczy

• dostęp do źródeł finansowania (fundusze strukturalne, Europejski Fundusz Społeczny, dotacje z budżetu Państwa); • realizacja Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej poprzez udział w konkursach ogłaszanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; • możliwość powrotu dzieci do rodziny naturalnej poprzez koordynowanie stałej i efektywnej współpracy z asystentami rodziny; • zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną z dzieckiem problemowym m.in.: pedagoga, psychiatry, superwizora; • przeszkolenie kolejnej osoby w celu pozyskania 2 trenerów programu PRIDE do prowadzenia szkoleń • opracowanie autorskiego programu szkoleń dla kandydatów na opiekunów zastępczych • pozyskiwanie wolontariuszy wspierających rodziny zastępcze i wychowanków pieczy zastępczej • stałe szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry • pozyskanie mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej	zastępczej, • brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny, • trudności we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie, • brak mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej • słaba koniunktura gospodarcza i rynku pracy powodująca zjawisko tzw. negatywnej motywacji w podejmowaniu się zadań rodziny zastępczej, w wyniku czego dominować mogą cele ekonomiczne, • wzrost kosztów utrzymania rodzin zastępczych, • ciągły wzrost liczby dzieci potrzebujących zapewnienia im pobytu w pieczy zastępczej; • wypalenie zawodowe pracowników • zbyt małe środki na promowanie rodzicielstwa zastępczego poprzez spoty radiowe i artykuły w prasie; • zbyt małe środki na pełną realizację założeń ustawy

Tabela 17. Analiza SWOT – piecza zastępcza w Powiecie Pruszkowskim

Istnieją zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie Pruszkowskim. Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również osłabiają zagrożenia realizacji programu. Natomiast na słabe strony należy zwrócić szczególną uwagę, gdyż mogą one utrudniać lub nawet uniemożliwiać realizację celów zawartych w projekcie.

XI. ANALIZA I WNIOSKI

W realizacji założeń ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej konieczne jest położenie nacisku na podejmowanie przez gminy działań na rzecz pracy z rodziną i w konsekwencji utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej. Równie ważne są działania powodujące wzrost liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, jako tych najbardziej przyjaznych dziecku. Zauważalnie wzrasta liczba małoletnich matek z dziećmi przebywających w pieczy zastępczej. Wobec powyższego konieczne jest wsparcie wychowanek przebywających w pieczy zastępczej ze względu na kształtowanie właściwych postaw rodzicielskich, umożliwienie im kontynuowania nauki przy jednoczesnym zapewnieniu im uczestniczenia w samodzielnym sprawowaniu opieki nad dzieckiem.

W związku z licznymi sytuacjami wskazującymi na konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w trybie interwencyjnym istnieje pilna potrzeba utworzenia miejsc interwencyjnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz zabezpieczania miejsc, szczególnie dla dzieci do 10 roku życia w pogotowiach rodzinnych.

Nowy okres objęty planowanym Programem będzie stanowił wyzwanie dla jednostek pomocy społecznej gmin powiatu pruszkowskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie w kwestii stworzenia usamodzielniającym się wychowankom przebywającym w pieczy zastępczej warunków do aktywizacji społecznej, zawodowej i mieszkaniowej. Działania w zakresie tworzenia warunków niezbędnych do skutecznego usamodzielniania należy również skierować do opiekunów usamodzielnienia. Podejmowane działania wobec usamodzielnianych wychowanków powinny być wielokierunkowe oraz interdyscyplinarne, z wykorzystaniem zasobów i możliwości gmin, z których usamodzielniani wychowankowie się wywodzą, i którzy po osiągnięciu pełnoletności lub zakończeniu edukacji powrócą do środowisk pochodzenia.

Budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego pozwoli na pozyskiwanie kandydatów do pełnienia roli rodziców zastępczych oraz umożliwi organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji koniecznej, dobór właściwego środowiska zastępczego bez dodatkowego obciążania już istniejących środowisk zastępczych. Natomiast dla rodzin z wieloletnim stażem organizowane będą szkolenia w zakresie zgłaszanych przez nich potrzeb i kwalifikowania ich na wyspecjalizowane formy pieczy.

Ważna zmiana, którą wprowadza ustawa, to konieczność uzyskania przez kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka zaświadczenia wystawionego przez psychologa. Psycholog będzie oceniał, czy kandydaci mają odpowiednie predyspozycje i motywacje do sprawowania pieczy zastępczej. Ma to już na etapie kwalifikacji wykluczyć osoby, które ze względów psychologicznych nie powinny pełnić roli rodziny zastępczej. Ponadto rozbudowano uregulowania w zakresie obowiązku gromadzenia i przekazywania informacji oraz dokumentacji dotyczących dziecka oraz kontroli sprawowanej przez zarząd powiatu. Odnośnie zaś do rodzinnej pieczy zastępczej ustawa wprowadza liczne uszczegółowienia dotychczasowych przepisów, m. in. wymagań w stosunku do osób, którym powierza się pełnienie funkcji rodziny zastępczej (niezawodowej, zawodowej) lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rejestru zawierającego dane tych osób, umów zawieranych z rodziną zastępczą niezawodową o pełnienie funkcji rodziny zawodowej albo rodzinnego domu dziecka, a także z rodziną zawodową o prowadzenie rodzinnego domu dziecka, rozszerzając, ale także określając krąg osób, które mogą być zatrudnione do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (od 1 stycznia 2015 r.) nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Istotną rolę w wykonywaniu powyższych zadań odgrywa współpraca interdyscyplinarna różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych, gdyż daje szansę na zwiększenie efektywności działań i skuteczne rozwiązywanie problemów związanych z organizacją pieczy zastępczej.

Dodatkowo konieczne jest sukcesywne podnoszenie standardów pracy wszystkich podmiotów i współpracy między nimi w zakresie realizacji ustawy przy równoczesnym udzielaniu świadczeń finansowych o charakterze obligatoryjnym oraz fakultatywnym w ramach posiadanych środków z uwzględnieniem zmian legislacyjnych. Ustawa o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

wskazuje na wielość podmiotów i instytucji jako realizatorów i partnerów. Interdyscyplinarne podejście do założeń ustawy stanowi o jakości oferowanego wsparcia i profesjonalizmie służb zaangażowanych w ich urzeczywistnianie. Wymiana doświadczeń i wypracowanie standardów współpracy jest jednym z koniecznych elementów do budowania zwartego systemu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. Udzielanie wsparcia specjalistycznego jest elementem niezbędnym do właściwego diagnozowania i budowania planu działania w sytuacji kryzysu rodzinnego. Wykorzystywanie metod terapeutycznych indywidualnych i grupowych stanowi uzupełnienie działań standardowych.

Wsparcie specjalistyczne dla rodzin zastępczych oraz kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych konieczne jest z uwagi na zwiększenie kompetencji poszczególnych osób prowadzących pieczę zastępczą, w tym zapobiegające wypaleniu zawodowemu, i służące wymianie doświadczeń i nawiązaniu wzajemnej współpracy.

XII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą w szczególności z :

1. budżetu Powiatu Pruszkowskiego,

2. budżetu Państwa,

3. budżetów samorządów gminnych (art. 191 ust. 8 ustawy),

4. budżetów powiatowych (art. 191 ust. 4 ustawy - z tytułu zawartych porozumień),

5. odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dziecka pieczy,

6. środków pozyskanych z zewnątrz w ramach projektów, konkursów .

Przedstawiona poniżej tabela przedstawia wydatki na realizację Programu w latach 2013 - 2015.

Tabela 18 - 23
Wydatki poniesione na pieczę zastępczą w latach 2013 - 2015

RODZAJ WYDATKU	2013	2014	2015
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZE	**2 380 481,67**	**2 137 616,35**	**1 897 049,73**
Poza Powiatem Pruszkowskim	1 982 352,08	1 753 016,79	1 145 666,00
Z terenu Powiatu Pruszkowskiego	398 129,59	384 599,56	751 383,73
RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE I NIEZAWODOWE	**2 593 046,23**	**2 611 262,94**	**2 838 236,96**
Rodziny zastępcze poza Powiatem Pruszkowskim (porozumienie z innymi powiatami)	517 912,84	423 171,34	522 000,00
Rodziny zastępcze w Powiecie Pruszkowskim	2 075 133,49	2 188 091,60	2 316 236,96

KOSZTY UTRZYMANIA RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA (WYNAGRODZENIA, MEDIA - CZYNSZ ENERGIA)	**270 181,81**	**381 022,28**	**379 334,20**
CZYNSZ	0,00	0,00	36 000,00
MEDIA	0,00	47 966,74	36 233,00
WYNAGRODZENIA	112 181,81	124 655,54	99 901,20
ŚWIADCZENIE NA POKRYCIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECKA	158 000,00	208 400,00	207 200,00
KOSZTY UTRZYMANIA ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH (WYNAGRODZENIA, MEDIA - CZYNSZ MEDIA)	**265 857,02**	**245 406,27**	**263 048,23**
CZYNSZ	27 000,00	27 000,00	39 000,00
MEDIA	11 490,86	9 825,51	48 298,79
WYNAGRODZENIA	76 166,16	79 820,76	103 629,44
ŚWIADCZENIE NA POKRYCIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECKA	151 200,00	128 760,00	72 120,00
DODATKOWE KOSZTY UTRZYMANIA NIEZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH (OSOBY DO POMOCY - WYNAGRODZENIA, MEDIA)	**0,00**	**0,00**	**13 312,08**
CZYNSZ	0,00	0,00	0,00
MEDIA	0,00	0,00	2 414,82
WYNAGRODZENIA	0,00	0,00	10 897,26

RODZAJ WYDATKU	**2013**	**2014**	**2015**
ŁACZNA KWOTA PRZEZNACZONA NA UTRZYMANIE WSZYSTKICH RDD	**270 181,81**	**381 022,28**	**459 223,44**
ŚREDNIA ROCZNA KWOTA PRZEZNACZONA NA UTRZYMANIE 1 RDD	**135 090,90**	**96 755,57**	**114 805,86**
Średni okres funkcjonowania (liczba miesięcy)	12	7	8
SREDNIA MIESIĘCZNA KWOTA UTRZYMANIA DZIECKA W RDD	**11 257,58**	**13 736,51**	**14 350,73**
średnia miesięczna liczba dzieci	**6**	**7**	**7**
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA W RDD	**1 876,26**	**1 962,36**	**2 050,10**

RODZAJ WYDATKU	**2013**	**2014**	**2015**
ŁACZNA KWOTA PRZEZNACZONA NA UTRZYMANIE ZAWODOWEJ RODZINY ZASTĘPCZEJ	**265 857,02**	**245 406,27**	**198 698,20**
ŚREDNIA ROCZNA KWOTA PRZEZNACZONA NA UTRZYMANIE 1 RODZINY ZAWODOWEJ	**88 619,00**	**81 802,09**	**99 349,10**
Średni okres funkcjonowania (liczba miesięcy)	12	10	8
ŚREDNIA MIESIĘCZNA KWOTA UTRZYMANIA DZIECKA W ZAWODOWEJ RODZINIE ZASTĘPCZEJ	**7384,92**	**8 180,21**	**12 418,64**
Średnia miesięczna liczba dzieci	**4**	**4**	**5**
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA W ZAWODOWEJ RODZINIE ZASTĘPCZEJ	**1846,23**	**2045,05**	**2483,73**

RODZAJ WYDATKU	**2013**	**2014**	**2015**
ŁACZNA KWOTA NA UTRZYMANIE NIEZAWODOWYCH I SPOKREWNIONYCH RZ	**2 579 115,18**	**2 611 262,94**	**2 838 236,96**
ILOSC DZIECI	221	224	217
ŚREDNI ROCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA W NIEZAWODOWYCH I SPOKREWNIONYCH RODZINACH ZASTĘPCZYCH	11 670,20	11 657,42	13 079,43
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA W NIEZAWODOWYCH I SPOKREWNIONYCH RODZINACH ZASTĘPCZYCH	972,51	971,45	1 089,95

RODZAJ WYDATKU	2013	2014	2015
ŁĄCZNA KWOTA NA UTRZYMANIE DZIECI W PLACÓWKACH POZA POWIATEM	**1 982 352,08**	**1 753 016,79**	**1 145 666,00**
ILOŚĆ DZIECI	67	59	39
ŚREDNI ROCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA	**29 587,34**	**29 712,15**	**29 376,05**
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA	**2 465,61**	**2 476,01**	**2 448,00**

RODZAJ WYDATKU	2013	2014	2015
ŁĄCZNA KWOTA NA UTRZYMANIE DZIECI W PLACÓWKACH W POWIECIE PRUSZKOWSKIM	**398 129,59**	**384 599,56**	**751 383,73**
ILOŚĆ DZIECI	14	18	28
ŚREDNI ROCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA	**28 437,82**	**21 366,64**	**26 835,13**
ŚREDNI MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA DZIECKA	**2 369,81**	**1 780,55**	**2 236,26**

Tabela 18 - 23. Wydatki poniesione na pieczę zastępczą w latach 2013-2015

XIII. BENEFICJENCI I REALIZATORZY PROGRAMU

Program skierowany jest bezpośrednio do osób i rodzin w szczególności:

- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka,
- rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnienia,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych lub rodzinnych domów dziecka,
- kierownictwa i kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Partnerami w realizacji założeń programu są:

- PCPR w Pruszkowie – Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej będący jednocześnie koordynatorem programu,
- rodziny zastępcze,
- rodziny pomocowe,
- placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- Policja,
- ośrodki pomocy społecznej
- sąd,
- kuratorzy,
- organizacje pozarządowe,

- placówki oświatowe,
- Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
- Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
- Wydział Polityki Społecznej w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim
- Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie
- Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Pruszkowie
- środki masowego przekazu
- służba zdrowia (szpitale, NZOZ, ZOZ)
- przedsiębiorcy

XIV. WYTYCZNE DO STRATEGII ROZWOJU PIECZY ZASTEPCZEJ W POWIECIE PRUSZKOWSKIM

PRIORYTET:

Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Każda forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym prawo do powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie od tego, na jak długo trafia do form opieki zastępczej. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze, stąd, realizując powyższe wskazania, jak i ustawowe założenia, należy kłaść szczególny nacisk na:

1. **Tworzenie warunków do powstawania nowych rodzinnych form pieczy zastępczej (rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, Rodzinne Domy Dziecka) dających szansę na harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową wychowanków**

- **promocja rodzinnych form pieczy zastępczej** - dotarcie do jak najszerszej grupy mieszkańców powiatu, zaistnienie w ich świadomości oraz pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej, poprzez:
  - ***zamieszczanie informacji propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego*** w lokalnych mediach, organizowanie akcji informacyjnych (ulotki, informacje na stronie internetowej PCPR, artykuły w lokalnej prasie – WPR, krótkie spoty radiowe – Radio Bogoria),
  - ***prowadzenie naboru i kwalifikacji*** kandydatów,
  - ***prowadzenie szkoleń*** dla rodzin zastępczych (z wykorzystaniem w procesie diagnozy i kwalifikacji psychologicznej zasobów w lokalnym środowisku, t.j. psychologów z ZOW),
  - w miarę możliwości finansowych powiatu finansowanie wynagrodzeń prowadzących rodziny zawodowe i RDD w kwotach podwyższonych niż wskazane w ustawie,
  - ***zabezpieczenie z zasobów gminy, powiatu lokali mieszkalnych*** dla nowo powstających rodzin;

2. **Wspieranie istniejących rodzin zastępczych** poprzez podejmowanie działań przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu i rutynie oraz działań mających ułatwić radzenie sobie z codziennymi trudnościami

- **inicjowanie powstawania rodzin pomocowych** spośród kandydatów na opiekunów zastępczych przeszkolonych i zakwalifikowanych do sprawowania pieczy zastępczej (zagwarantuje to między innymi zawodowym opiekunom zastępczym możliwość korzystania z urlopu wypoczynkowego, co może przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu
- **organizowanie specjalistycznych szkoleń** mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej rodzinom zastępczym w miejscu ich zamieszkania.
- **przygotowywanie przez psychologa** dla opiekunów zastępczych informacji zawierających wskazówki postępowania w przypadku określonych trudności wychowawczych np. radzenia sobie z kłamstwem wychowanków, uczenia samodzielności, technik dyscyplinujących, efektywnej komunikacji lub dotyczących specyficznych zaburzeń rozwoju dzieci np. zaburzenia więzi – RAD, Poalkoholowy Zespół Płodowy – FAS, zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytami uwagi – ADHD ;
- **organizowanie warsztatów** umożliwiających praktyczne przećwiczenie trudnych sytuacji i zagadnień zarówno dla rodziców zastępczych jak i wychowanków (np. zajęcia socjoterapeutyczne, nauka przez zabawę, radzenie sobie ze stresem, problemami adaptacyjnymi);
- **zabezpieczenie wsparcia specjalistów** dostępnych w PCPR: psychologa, pedagoga, prawnika, terapeuty, ewentualnie psychologa dziecięcego i psychiatry dziecięcego (dostęp do 2 ostatnich specjalistów jest bardzo ograniczony, długie terminy oczekiwania na konsultację, przyjęcia tylko w Warszawie; warto zastanowić się nad możliwością nawiązania współpracy i zorganizowanie 1, 2 razy w miesiącu konsultacji w PCPR),
- **zabezpieczenie możliwości uzyskiwania regularnych, bezpłatnych konsultacji psychologicznych i przeprowadzania diagnozy psychologicznej** pod kątem sprawowania pieczy zastępczej;
- **inicjowanie grup wsparcia** (grupa, którą rodziny zastępcze tworzą same i mają wpływ na kolejną tematykę spotkań. Spotkanie prowadzi psycholog – moderator, ale jest otwarty na propozycje i sugestie uczestników. Na spotkaniach rodziny dzielą się swoimi doświadczeniami w pracy z dziećmi i współpracy z ich rodzinami biologicznymi, trudnościami z tego wynikającymi, a także tym jak radzą sobie w sytuacjach trudnych. Mogą skorzystać ze wzajemnych rad, spojrzenia na określone sytuacje przez osoby bezpośrednio nie zaangażowane w życie rodziny, a także sami służą radą i pomocą. Spotkania w ramach grupy wsparcia pozwalają także na to, żeby poznać inne rodziny zastępcze, a tym samym zacieśnić kontakty poza grupą);
- **inicjowanie wolontariatu** na rzecz rodzin zastępczych i wychowanków (np. zaangażowanie seniorów z pruszkowskiego Klubu Seniora, Uniwersytetu III Wieku w pomoc - wzajemna wymiana korzyści; studentów, licealistów. Wolontariusze mogą pomagać wychowankom w nauce, w rozwijaniu lub kształtowaniu zainteresowań, nabywaniu pozytywnych wzorców na zasadzie modelowania postaw, zachowań);
- **gratyfikacja finansowa** (w miarę możliwości finansowych powiatu podwyżki wynagrodzeń);
- **zabezpieczanie środków finansowych w budżecie na wskazane w ustawie fakultatywne i obligatoryjne formy wsparcia** (osoby do pomocy, środki finansowe na wypoczynek wychowanków, remont, refundację kosztów utrzymania lokali mieszkalnych itp.);

- **interdyscyplinarna współpraca** z sądami oraz innymi instytucjami w zakresie holistycznej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zstępczej.

3. **Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych**

W zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną należy uwzględnić działania mające na celu jak najlepsze przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w placówce bądź rodzinie zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do w miarę bezproblemowego wejścia w dorosłe życie. Efektywne przygotowywanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia od chwili umieszczenia w placówce oraz rodzinie zastępczej ma w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Kierunki działań:

- wczesne przygotowanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do usamodzielnienia (uczenie samodzielności w samoobsłudze – pranie, gotowanie, sprzątanie, załatwianie drobnych spraw domowych, zakupy; wzmacnianie samooceny, wiary we własne możliwości, zdolności, przekazywanie pozytywnych wzorców życia rodzinnego, stosunków międzyludzkich, nauka planowania krótko i długookresowego itp.);
- podejmowanie w środowisku lokalnym działań mających na celu kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej (np. angażowanie wychowanków w działania na rzecz szkoły, miasta, parafii);
- organizowanie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków;
- konsultacje psychologiczne – identyfikacja zasobów tkwiących w wychowanku, mocnych i słabych stron, nauka efektywnej komunikacji, asertywności, radzenia sobie ze stresem z porażką
- umożliwienie uzyskania bezpłatnej porady prawnika, doradcy zawodowego (nauka umiejętności poruszania się na rynku pracy - CV, autoprezentacja, indywidualny plan rozwoju zawodowego itd.);
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki;
- udostępnienie różnych form mieszkań dostępnych dla usamodzielnianych wychowanków (mieszkania chronione, mieszkania socjalne);
- dofinansowanie do wynajmu mieszkania

4. **Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie**

Potencjałem każdej instytucji są jej pracownicy. Dokonujące się zmiany dotyczące roli pomocy społecznej oraz sposobów rozwiązywania problemów wymagają systematycznego kształcenia i doskonalenia umiejętności koordynatorów i pracowników socjalnych. Profesjonalna kadra umożliwi właściwe wypełnianie zadań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

Kierunki działań:

- w miarę potrzeby i dostępnych środków finansowych, zatrudnianie koordynatorów by utrzymać ustawowy standard: 1 koordynator- 15 rodzin
- udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie;
- udział w warsztatach i szkoleniach przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu;
- możliwość uczestniczenia w superwizji wykonywanej pracy;
- możliwość uzyskania w sytuacjach trudnych i kryzysowych wsparcia ze strony psychologa, terapeuty;
- gratyfikacja finansowa (nagrody, podwyżki wynagrodzeń)

5. **Utrzymanie obowiązujących standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych** funkcjonujących na terenie powiatu – w zakresie liczby wychowanków w placówce oraz wieku dzieci kierowanych do placówki. Dążenie do wypracowania w placówce modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego.

Limity dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim na lata 2016 -2018

LP	DZIAŁANIE	2016	2017	2018
1.	Limit rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Pruszkowskim	4	6	8
2.	Liczba rodzinnych domów dziecka w Powiecie Pruszkowskim.	2	3	4
3.	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych.	2 PLACÓWKI		

Tabela 24. Limity rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w Powiecie Pruszkowskim w latach 2016 - 2018

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ RAMACH PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTEPCZEJ:

lp	CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIE	TERMIN REALIZACJI	EFEKTY	WSKAŹNIKI	REALIZATORZY
1	Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy rodziną naturalną	1.Udział w kampaniach promujących idee rodzicielstwa zastępczego. 2.Rozwój zawodowych i niezawodowych form opieki nad dzieckiem, z uwzględnieniem rodzin specjalistycznych. 3. Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych. 4. Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. 5. Prowadzenie procesu diagnostyczno-kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny	2016 - 2018	1. Powstanie różnorodnych form opieki zastępczej w powiecie pruszkowskim 2.Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralnego elementu systemu pieczy zastępczej. 3.Wzrost liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. 4.Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 5. Zmniejszenie liczby wychowanków	1. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 2. Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjn. do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 3. Liczba rodzin zastępczych niezawodow. zawodowych, pogotowia rodzinnego i rodzinnych domów dziecka.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe.

		zastępczej. 6. Współpraca i koordynacja instytucji i służb działających na terenie powiatu pruszkowskiego na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia. 7. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.		powracających do placówki. 6. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych. 7. Realizacja przez rodzinę biologiczną zobowiązań zawartych w kontrakcie z asystentem rodziny. 8. Przejmowanie przez rodziny biologiczne opieki nad własnym dzieckiem. 9. Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej. 10. Liczba zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie pruszkowskim zgodnie z ustalonym limitem na dany rok kalendarzowy	4. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej 5. Działające grupy wsparcia rodziców zastępczych. 6. Liczba wychowanków powracając. z rodzin zastępcz. I placówek opiekuńczo-wychowawcz. do biologicznych rodzin. 7. Liczba rodzin naturalnych współpracujących na rzecz poprawy swojego funkcjonowania i polepszenia sytuacji finansowo-bytowej. 8.Zwiększenie poczucia własnej wartości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.	
2	Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.	1. Systematyczne przygotowywanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do procesu usamodzielnienia. 2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej. 3. Tworzenie grup wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków. 4. Organizowanie zajęć „kompetencji społecznych" oraz nauka umiejętności poruszania się na rynku pracy (CV, autoprezentacja, indywidualny plan rozwoju zawodowego itd.). 5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowywanie. 6. Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu chronionym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną. 7. Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków. 8. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez udzielanie specjalistycznego poradnictwa : psychologicznego, pedagogicznego – celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu	2016 - 2018	1. Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia2. Powstanie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków. 3. Pozyskanie nowych umiejętności z zakresu „kompetencji społecznych". 4. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy. 5. Wsparcie finansowo- rzeczowe pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej. 6. Powstanie mieszkań chronionych	1. Ilość uzyskanych pozytywnych ocen z realizacji programu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. 2. Liczba usamodzielnianych wychowanków uczęszczających na spotkania w utworzonej „grupie wsparcia". 3. Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia. 4. Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętności poruszania się na rynku pracy. 5. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc na zagospodarow.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe, szkoły
3	Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej	1.Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej. 2. Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej współpracujących z Centrum.	2016 - 2018	1. Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy	1. Liczba zrealizowanych szkoleń i projektów w zakresie pieczy zastępczej.	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin,

		3. Udział pracowników Centrum pracujących w obszarze pieczy zastępczej w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie. 4. Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną. 5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej. 6. Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu –pracownikami socjalnymi, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.		rodzinie i dziecku. 2. Poznanie i wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 3. Wsparcie przez organizacje pozarządowe pracowników pomocy społecznej oraz kadry współpracującej. 4. Wdrażanie innowacyjnych metod w pracy z rodziną problemową. 5. Sprawny przepływ informacji między poszczególnymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz pieczy zastępczej na poziomie gminnym, powiatowym. 6. Podniesienie i utrzymanie standardów usług opiekuńczo-wychowawczych w istniejących placówkach rodzinnych na terenie powiatu	2. Liczba pracowników wdrażających nabyte umiejętności oraz sprawdzone rozwiązania w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 3. Formy wsparcia pracowników pomocy społecznej. 4. Liczba pracowników wdrażających innowacyjne metody pracy. 5. Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje.	organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia
4	Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie pruszkowskim	1.Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Szkolenia już istniejących rodzin zastępczych: niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz rodzin spokrewnionych. 3. Poradnictwo specjalistyczne - prawne, psychologiczne, socjalne dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionych. 4. Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczej, opiekuńczej. 5. Inicjowanie i prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych 6. Wypłacanie świadczeń: rodzinom niezawodowym, zawodowym, prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionym. 7. Umożliwienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej.	2016 - 2018	1. Poszerzenie przez rodziny: niezawodowe, zawodowe, prowadzące rodzinny dom dziecka i spokrewnione umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz umiejętności wspierających dzieci w rozwoju. 2. Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinny dom dziecka w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. 3. Wsparcie rodzin zastępczych w formie poradnictwa specjalistycznego takiego jak: prawne, psychologiczne, socjalne	1. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Liczba rodzin: niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka oraz spokrewnionych uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, konferencjach dokształcających zawodowo. 3. Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne 4. Liczba rodzin niezawodowych, zawodowych uczestniczących w grupie wsparcia. 5.Wydatkowana kwota na świadczenia dla rodzin zastępczych	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarząd. placówki służby zdrowia

Tabela 25. Harmonogram działań w ramach realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

XV. ZAKOŃCZENIE

Przedstawiony Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań, podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie. Ideą przyświecającą w konstruowaniu niniejszego Programu, było głębokie przekonanie, iż to właśnie rodzina jest najwłaściwszym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie rodzin zastępczych, spokrewnionych, niezawodowych, a także poszukiwanie nowych rodzin zastępczych zawodowych. Szczególną rolę w Programie pełni również współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu, celem pracy na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych oraz integracja i standaryzacja działań wszystkich instytucji pomocowych wspierających rodzinę i dziecko.

Podsumowując funkcjonowanie pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim priorytetem są działania ukierunkowane na:

I. Tworzenie nowych rodzin zastępczych

Kampania informująca o prowadzonych szkoleniach oraz promująca rodzicielstwo zastępcze w Powiecie Pruszkowskim pozwoli na pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub pomocowej oraz dalszy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zaproponowanie rozwiązań, które zachęciłyby do tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej. Istotne jest wpieranie rodzin zastępczych dodatkowymi świadczeniami fakultatywnymi tj. w formie pomocy jednorazowej na przyjęcie dziecka do rodzinnej pieczy zastępczej, pomocy losowej na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, dofinansowanie do wypoczynku, co wspomoże funkcjonowanie rodzin zastępczych w chwili ich powstawania, oraz w chwili kryzysu. Niezbędne jest przeszkolenie kolejnej osoby lub pary trenerskiej z kadry PCPR w związku z kontynuacją szkoleń dla kandydatów na opiekunów zastępczych, lub opracowanie autorskiego programu szkoleniowego, dostosowanego do potrzeb lokalnej społeczności.

II. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych

Konieczne jest prowadzenie działań mających na celu wspieranie istniejących rodzin zastępczych, przede wszystkim poprzez objęcie ich opieką koordynatora, umożliwienie im aktywnego działania w grupach wsparcia, a także poprzez prowadzenie wyspecjalizowanego poradnictwa rodzinnego, w tym zatrudnienie dodatkowych specjalistów wykwalifikowanych do pracy z rodzinami (pedagog, psychiatra, psycholog oraz radca prawny).
Równie ważny jest rozwój i zacieśnianie współpracy pomiędzy przedstawicielami lokalnych instytucji (m.in. szkoły, Policji, Kuratorów, służby zdrowia, pomocy społecznej, Sądu Rodzinnego, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej), które mając stały kontakt z rodziną i dzieckiem, wspomogą rodziny w działaniach na rzecz poprawy ich sytuacji oraz zapewnią osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiednie wsparcie.

III. Praca z rodziną naturalną

Organizator Pieczy Zastępczej ma wpływ na pracę z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej poprzez współpracę z asystentem rodziny, który wspiera rodziny biologiczne i kładzie główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku. Poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub jego powrotu do rodziny, można zapewne zapobiec wielu traumatycznym wydarzeniom związanym z rozdzieleniem dziecka z jego najbliższymi krewnymi.

XVI. MONITORING I EWALUACJA

W okresie obowiązywania, Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji.

Monitoring programu odbywać się będzie poprzez:

1. ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,

2. uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne,

3. coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami.

Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w niniejszym programie.

BIBLIOGRAFIA:

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483),
2) Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku,
3) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.),
4) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. poz. 1720),
5) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. poz. 954),
6) Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego do 2025 roku,
7) Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki. Kawula Stanisław, Brągiel Józefa, Janke Andrzej, Wydawnictwo Adam Marszałek, Warszawa 2012.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
Hanna Szymańska

SPIS TABEL I WYKRESÓW:

Tabela 1. Stan rodzin spokrewnionych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Tabela 2. Stan rodzin niezawodowych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Tabela 3. Stan rodzin zawodowych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Tabela 4. Stan rodzinnych domów dziecka w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Tabela 5. Stan rodzinnych form pieczy zastępczej oraz liczba dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015 (źródła własne)

Tabela 6. Liczba dzieci oraz kwota wydatków poniesionych na utrzymanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim w latach 2013 – 2015

Tabela 7. Liczba rodzinnych form opieki zastępczej oraz liczba umieszczonych w nich dzieci w gminach na terenie Powiatu Pruszkowskiego w roku 2015

Tabela 8. Liczba dzieci przebywających w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Walendowie w okresie 2013 - 2015

Tabela 9. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej w Pruszkowie w okresie 2014 - 2015

Tabela 10. Porównanie kosztu utrzymania dziecka w rodzinnej i instytucjonalej pieczy zastępczej

Tabela 11. Rodzaj i wysokość pomocy finansowej dla osób usamodzielniających się w okresie 2013 – 2015

Tabela 12 - 13. Analiza sytuacji opiekuńczo-wychowawczej na terenie gminy Pruszków (źródło MOPS Pruszków)

Tabela 14. Dochody Powiatu w latach 2013 – 2015 uzyskane z włączenia gmin w partycypowanie w utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej

Tabela 15 – 16. Dane dotyczące poradnictwa psychologicznego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie w 2015 roku

Tabela 17. Analiza SWOT – piecza zastępcza w Powiecie Pruszkowskim

Tabela 18 - 23. Wydatki poniesione na pieczę zastępczą w latach 2013-2015

Tabela 24. Limity rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w Powiecie Pruszkowskim w latach 2016 – 2018

Tabela 25. Harmonogram działań w ramach realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

Wykres 1. Dynamika zmian w proporcjach rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Pruszkowskim

Wykres 2. Dynamika zmian w liczbie rodzinnych form pieczy zastępczej i liczbie dzieci umieszczonych w tych formach opieki zastępczej w Powiecie Pruszkowskim w okresie 2013 – 2015 (źródła własne).